

pravice, so dolžni v prvi vrsti skrbeti za naše ljudi, za Slomškarje. Če tega ne storimo, se jim bodo liberalni koritarji posmehovali. Nihče naj se ne razburja zaradi liberalnih psov. Po 11 letih obstoja „Slomškove zveze“ se ni treba bati nikomur biti član njen in zlasti dandanes ne. Vsi tisti, ki se nič ne bojite, dajte poguma tudi drugim, tako da bodo doje leto ob priliki katoliškega shoda v Ljubljani še številnejše naše vrste! (Živahno pritrdjevanje.)

Nato je govoril, glasom „Slovenca“ burno pozdravljen, deželni odbornik in član deželnega šolskega sveta dr. Evgen Lampe, sledeče: Nekoliko začuden je lahko vsak, kdor vidi to današnje številno zborovanje. Kdor bi sodil po vseh liberalnega časopisja, ne bi mislil, da je „Slomškova zveza“ družba tolikega števila krščansko mislečega učiteljstva. Pozdravljam „Slomškovo zvezo“, ker v njej vidim edino organizacijo, ki odgovarja smislu sedanjega šolskega zakona. (Pritrdjevanje.) Številu članov sicer ne pripisujem posebne važnosti; ako jih je več, je bolje, ako pa ni nobenega, ki ni vreden biti član takega društva, je pa najboljše. (Živahno pritrdjevanje.) Vrednost organizacije leži na intelektualni in moralni vrednosti posameznika. Učitelji, ki so intelektualno in moralno najboljše kvalificirani, naj stojijo na čelu vsemu učiteljstvu in zaslužijo najboljše mesta. Med raznimi očitajnimi od nasprotne strani, je tudi ono, da poznamo prave krščanske ljubezni. Zlasti jih boli takozvani „politični bojkot“. V vsaki upravi pa je prvo pravica, drugo pa ljubezen in milost. Vsaka uprava mora biti pravična tudi napram svojem sovražniku in po tem načelu se tudi mi ravnamo, po katerem se niso ravnali liberalci, ko so imeli deželno upravo v rokah. (Pritrdjevanje.) Gotovo je, da moramo ljubiti vsakega bližnjega, toda nekatere moramo bolj, druge manj. Ko se dele podpore in milosti, se mora gledati pri tem, da se doseže moralni efekt. Ako damo komu podporo, moramo vedeti pri tem, da ne bomo škodovali dobri stvari. Ako pa dajemo podporo celo iz javnih sredstev, moramo vedeti, ali bo to tudi koristno javnosti. Ne kaj glede regulacije učiteljskih plač. Regulacija plač je odvisna od finančno-tehnične podlage v deželni upravi. Do splošne reforme učiteljskih plač to zimo brzkone ne bo prišlo, pač pa do provizorija, ki bo mogoče bolj ustrezal namenu, kakor pa generalna reforma po šabloni. Mi vemo, kako težko žive učitelji in učiteljice, in proti temu ne moremo ostati gluhi. Po eni šabloni pa se zvišanje ne more izvesti. Vsak delavec je vreden svojega plačila, zato se mora predvsem gledati na uspeh in vrednost dela. Deželni šolski svet se mora ozirati vedno bolj na individualnost posameznika, na uspeh učitelja. Pri pomoči učiteljstva se bomo morali ozirati na delo v korist ljudstva, v kmečkih okrajih zlasti na delo v gospodarsko vzgojo mladine. Seveda tistim, ki lažejo, da deželni odbor siplje in zapravlja, ne bomo ničesar dali. Kajti, ravno onim, ki vpijejo, da zapravljam, moramo pokazati, da znamo hraniti. Toliko lahko povem in upam, da se bomo prihodnje leto videli v tej zadevi veselejši kot letos. Ne obljubujem nikoli, kadar pride čas pa storim. Rajši izpeljem kot govorim. Taka je tudi naša stran, ki še ni nikogar goljufala, kdor je vanjo zaupal. (Burno odobravanje.)

Prihodnji teden izide v Učiteljski tiskarni „Ročni zapisnik“ letnik VII., z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Koroškem, Južnem Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskošolskega učiteljstva za šolsko leto 1911—1912.

Lično knjižico priporočamo slovenskemu učiteljstvu. Naroča se v Učiteljski tiskarni najprilicnejše s šolskimi tiskovinami.

Tako je s petletnicami na Goriškem in nič drugače!

Zadevo o petletnicah na Goriškem sem sročeno pojasnil pri zborovanju Gor. učit. društva ter ponovno in ponovno ob raznih prilikah.

Zadnji čas se je pričelo begati tčiteljstvo z neutemeljenimi dopisi in zbadati učiteljske zastopnike, kakor da niso tozadevno ničesar ukrenili.

Da bo vsakemu jasno, objavljam sledeče: L. 1906. sem prosil za IV. petletnico na podlagi zakona iz l. 1901. C. kr. okr. šolski svet za goriški okraj mi je v svoji seji dne 6. oktobra 1906 prošnjo zavrnil na podlagi zakona iz l. 1906., češ, da mi priteče IV. petletnica 20 let po prestopnem izpitu, t. j. l. 1908.

Ker nisem bil zadovoljen z razsodilom c. kr. okr. šol. sveta, sem vložil ugovor na c. kr. dež. šol. svet, ki je ugodil v svoji seji dne 26. decembra 1906 mojemu rekurzu.

C. kr. okr. šol. svet za goriški okraj ni ugovarjal razsodilu dež. šol. sveta in priznal meni ter vsem tedanjim prosilcem petletnico po zakonu iz l. 1901.

S tem bi bila ta zadeva učiteljstvu v prilog rešena.

Prišlo pa je drugače. Istočasno je prosil za petletnico tovariš Josip Franzot, učitelj v Gorici.

Kakor meni, zavrnil mu je prošnjo mestni šol. svet v Gorici ter kakor meni ugodil c. kr. dež. šol. svet njegovemu rekurzu.

Mestni šol. svet, ki mu je načeloval dež. odbornik in referent tega zakona v dež. zboru, se ni hotel vdati razsodilu c. kr. dež. šol. sveta in se je pritožil na c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje, ki je razsodilo z odlokom dne 28. marca 1907, št. 7419, v prilog mestnemu šol. svetu.

Tovariš Franzot je ugovarjal temu razsodilu na upravno sodišče, ki je izreklo dne 17. oktobra 1908, št. 9870, končno razsodbo v prilog mestnemu šol. svetu.

S tem je bila usoda o petletnicah zapčena, ker Roma locuta — causa finita!

Evo, kako utemejuje upravno sodišče svoje razsodilo:

Odlok upravnega sodišča.

Nr. 9870 ex 1908.

V. G. H.

Im Namen Seiner Majestät des Kaisers!

Der k. k. Verwaltungsgerichtshof hat unter dem Vorsitz des k. k. Hofrates Truxa, in Gegenwart der Räte des k. k. Verwaltungsgerichtshofes Ritter von Falser, Malnič, Freiherrn von Weiss und Dr. Pantuček, dann dem Schriftführer k. k. Ratsekretäradjunkten Rohrer, über die Beschwerde des Josef Franzot in Görz gegen die Entscheidung des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 28. März 1907, Z. 7419, betreffend eine Quinquennalzulage, nach der am 17. Oktober 1908 durchgeführten öffentlichen mündlichen Verhandlung und zwar nach Anhörung des Vortrages des Referenten sowie der Ausführungen des Dr. Napoleon Prister, Hof- und Gerichtsadvokaten in Wien, in Vertretung der Beschwerde und des k. k. Ministerialsekretärs Dr. Grafen Hartig, als Vertreter des belangten k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht das Recht erkannt:

Die Beschwerde wird als unbegründet abgewiesen.

Entscheidungsgründe:

Das k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht hat mit dem Erlasse vom 28. März 1907, Z. 7419 über den Rekurs der Stadtgemeinde Görz die Entscheidung des Landesschulrates in Görz vom 24. Oktober 1906, Z. 865, mit welcher die III. Dienstalterszulage dem Lehrer Josef Franzot in Görz ab 1. August 1906 zuerkannt wurde, dahin abgeändert, daß dem Genannten die III. Zulage unter den im § 9. des Gesetzes vom 14. Jänner 1906, L. G. Bl. Nr. 10, normierten besonderen Voraussetzungen erst 15 Jahre nach Abgang der Lehrbefähigungsprüfung, das ist ab 1. Dezember 1908 gebühre, da im bezogenen Gesetze der Tag der Erlangung der Lehrbefähigung als der maßgebende Ausgangspunkt für alle Dienstalterszulagen aufgestellt sei, und alle nach dem Inleben-treten dieses Gesetzes anfallenden Zulagen sich nach diesem Zeitpunkt zu richten haben und weil von bereits früher erworbenen Rechten auf einen früheren Anfalltag nicht gesprochen werden könne, nachdem eine jede Zulage einen selbständigen zu beurteilenden Anspruch bilde und zur Zeit des Inleben-tretens des mehrbezogenen Gesetzes der Rechtsanspruch auf die III. Zulage noch nicht existent gewesen ist.

Der Gerichtshof gelangte aus nachstehenden Erwägungen zur Abweisung der Beschwerde:

Josef Franzot erhielt mit Dekret des Bezirksschulrates in Gradisca vom 26. Juli 1891, Z. 1626, seine erste Anstellung als provisorischer Unterlehrer in Perteole und trat diesen Dienst mit 1. August 1891 an. Nachdem er am 25. November 1893 seine Lehrbefähigungsprüfung abgelegt hatte, wurde er mit Erlaß des Landesschulrates in Görz vom 30. November 1897, Z. 1123, zum definitiven Lehrer in Campolongo ernannt. Die erste Quinquennalzulage wurde ihm ab 1. August 1896, die zweite ab 1. August 1901 angewiesen.

Streitig ist nun die Frage, ob ihm die III. Dienstalterszulage nach Ablauf von 5 Jahren seit Anfall der II. Zulage, das ist ab 1. August 1906 oder aber erst 15 Jahre nach abgelegter Lehrbefähigungsprüfung, das ist ab 1. Dezember 1908 gebühre.

Der Gerichtshof konnte diese letztere Auslegung, welche die belangte Behörde angenommen hat, nicht

als gesetzwidrig erkennen. Denn nach § 9 des Gesetzes vom 14. Jänner 1906, L. G. Bl. Nr. 10, geht der Wille des Gesetzgebers dahin, daß für die Berechnung der Quinquennalzulagen der Tag der erlangten Lehrbefähigung den Ausgangspunkt zu bilden hat und daß die einzelnen Zulagen von diesem Tage angefangen von 5 zu 5 Jahren bis zur Erlangung der VI. Zulage unter der Voraussetzung ununterbrochener Dienstleistung und guten Erfolges gebühren.

Es wirkt also der Tag der erlangten Lehrbefähigung infolge dieser Berechnungsart von selbst auch auf den Anfalltag der II. bis VI. Zulage.

Zweifelhaft könnte nur sein, ob für eine Lehrperson, welche die I. Zulage unter anderen gesetzlichen Bedingungen zeitlich früher erlangt hat, als sie ihr nach dem jetzt geltenden Gesetze gebühren würde, berechnungsmäßig die weiteren Zulagen nach dem Anfalltage ihrer I. Zulage zu berechnen oder ob auch für sie die Berechnungsweise des neuen Gesetzes in Bezug auf die späteren Zulagen anzuwenden wären.

Der Gerichtshof hat sich für die zweite Auffassung entschieden, weil im Artikel V., Absatz 1, des bezogenen Gesetzes die von dem Inhalte desselben abweichenden Bestimmungen der früheren Gesetze ausdrücklich außer Kraft gesetzt worden sind und im 2. Absatze nur die von Lehrpersonale kraft der früheren Gesetze erworbenen Rechte auf höhere Bezüge unberührt geblieben sind.

Dieser Schutz erworbener Rechte erstreckt sich aber nur auf die unter der Herrschaft der früheren Gesetze bereits angefallener Zulagen, nicht aber auch auf Ansprüche, welche bei Fortbestand des alten Gesetzes unter den damaligen Bedingungen hätten geltend gemacht werden können.

Für die Richtigkeit dieser Auslegung spricht auch die Fassung des zitierten § 9, welcher für den Erwerb der II. bis VI. Zulage die gleichen Bedingungen aufgestellt, wie für die Erwerbung der I. Zulage (und so von 5 zu 5 Jahren), woraus gefolgert werden muß, daß bei Berechnung der späteren Zulagen ebenso vom Tage der Lehrbefähigungsprüfung auszugehen sei, wie bei der Zuerkennung der I. Zulage.

Wien, am 17. Oktober 1908.

Üdum se, da ni znana ta razsodba tovarišu I. Štreklju.

Dopisniku —lj— v 35. št. „U. T.“ svetujem, da prihrani vse časti in „krujljenja želocev“, ker vodilni faktorji učiteljstva so storili vse mogoče v tem oziru in napravili tudi vse druge potrebne korake, da se izpremeni tozadevni paragrafi in še kaj več.

Ugodne rešitve pričakujemo edino od dež. zbora, ker le-ta zamore izpremeniti zakon in nihče drugi.

Ako nočete škodovati stvari, opustite vso nepotrebno polemiko in beganje, ker vaši zastopniki bde.

Ignacij Križman.

Učiteljska tiskarna priporoča šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom šolske tiskovine. Vse tiskovine so sestavljene po izvršilnih predpisih dokončnega šolskega in učnega reda, tiskane lepo na dobrem papirju.

Književnost in umetnost.

Koledar S. P. D. za l. 1912. Sestavil Fran Koebek, nadučitelj v Gorjem gradu. — Znani planinec in turistovski prijatelj, tovariš Fran Koebek je tudi letos izdal koledar S. P. D., ki se po vsebini in obliki ujema s sličnim izdanjem preteklega leta. Vsebinska mu je bogata in raznovrstna ter priča, da je delo dovršil znamenit turist, ki docela pozna gore in nezgode teku plemenitega športa. Planinci so tovarišu Koebeku hvaležni, da jim je naklonil ta koledar.

Slovan, ki ga zdaj urejuje dr. Fran Ilešič, je svoji 20. številki posvetil Jurčiču, proslavivši s tem na najboljši način tridesetletnico njegove smrti. Vsebinska te Jurčičeve številke je nastopna: Anton Koder: Josip Jurčič. — Ivan Lah: V kraljestvu desetega brata. — Jos. Premk: Josipu Jurčiču. — Dr. Pavel Turner: Jurčičeva osnova za roman iz srbsko-turške vojske. — Ivo Grohovac - Riječanin: Narodni motivi u Jurčičevim djelima. — Sambom: Na Jurčičevem grobu. — Vamberger Mijo: „To je Jurčič moji duši“. — Vamberger Mijo: „Besnobni, tri in samozavestni rimski senator“. — M. Pletersnik: Jurčič in Davorin Trstenjak. — Fr. Gerbič: Moji spomini na Jos. Jurčiča. — Dr. Jos. Vošnjak: Še nekaj spominov na J. Jurčiča. — Dr. Fr. Ilešič: Jurčič v Sisku. — Tudi vse slike v tej Jurčičevi številki se nanašajo na jubilej smrti našega slavnega romanopisca. — „Slovana“ toplo priporočamo!

Zvonček objavlja v svoji 9. številki tole vsebine: 1. Cvjetka Gorjančev: Pesemca o Jošku. Pesem. — 2. Kolesarja. Vinjeta. — 3. Ivo Trošt: Biserni grad. Povest. — 4. Dragotin Humek: Za naše risarje. Poučen spis s podobami. — 5. Van Rado: Črešnje. Basen. — 6. Silvester Košutnik: Premodre glave. Povest. — 7. Bohinja. Basen. — 8. Dragotin Humek: Majka priroda pripoveduje. Bajka s 6 podobami. — 9. Pouk in zabava: Gustav

Stupar: Zastavica v podobah. — Rešitev Najdražja pipa. — Zrakoplov in orel. — Iz zgodovine kolere. — Zadnja Francozinja, ki je govorila z Napoleonom. — Najstarejši zvon v Dalmaeiji. — Najstarejši človek na svetu. — Ljudozreči. — Kotiček gospoda Doropolskega. — J. C.: Juhej, dokler smo mladi. Vinjeta.

Obrambni vestnik.

* **C. kr. anarhija.** Reči, ki se dogajajo v zadnjem času nad naprednim učiteljstvom na Kranjskem, odgovarjajo popolni anarhiji državnega družabnega reda. Državni šolski zakoni nimajo več veljave, in c. kr. šol. nadzorniki so postali orodje v rokah propagatorjev anarhistične misli zoper zakonodajo; da — postali so neposredni propagatorji revolucije na šolskem polju; postajajo tirani in inkvizitorji naprednega učiteljstva; postajajo grobokopi napredka v šolstvu. Trije c. kr. okr. šol. nadzorniki so na Kranjskem, s katerimi bo napredno učiteljstvo temeljito obračunalo! Tiranu boj na nož! Mi nismo zahtevali od nadzornikov več nego pravice, ki nam gre po zakonu. Zakonolomec je pa anarhist, ki je tembolj vreden obsodbe, če nosi pridevek c. kr.! In c. kr. deželna vlada, ki vzdržuje in podpira take ljudi in take razmere v šolstvu, kakršne so danes na Kranjskem, je sokriva te anarhistične propagande v zakonodaji in zasluži, da se prične propaganda zoper njo, ker ni vredna in ne zasluži, da jo upoštevajo in čuvajo naši ljudje niti toliko, kolikor imajo še danes respekta pred njo!

* **Niti eden izmed nas naj ne kupi ali uporablja slomškarskega zapisnika!** Naj ga kupujejo oni, „ki se množe“; naj ga kupijo oni, „ki imajo že sedem podružnic“; naj ga kupijo oni, ki jih je — kakor pravijo — 300; naj plačajo deficit oni, katerih predsednik je zoper regulacijo učiteljskih plač, saj drugam itak nimajo dati denarja, ki ga „izkazujejo“ vsako leto kot prebitek. Dan

14. X. 1909.

nam pa ne dovoljuje, da bi mi imeli od tedaj naprej z njimi več kaj skupnega ali celo njihovega!

Politiški pregled.

* **Rekonstrukcija avstrijske vlade.** Iz dunajskih dobro poučenih političskih krogov prihaja vest, da se rekonstrukcija vlade izvrši koncem septembra. Pravijo, da pri konferencah, ki jih bo imel v kratkem baron Gautsch z voditelji parlamentarnih strank, ne bo samo govora o določitvi programa jesenskega državnozbornskega zasedanja, temveč da pride na vrsto tudi vprašanje rekonstrukcije vlade.

* **Madjarizacija v Slavoniji.** Po poročilu raznih hrvaških in madjarskih listov ustanove v Oseku madjarsko gimnazijo. Hrvaški listi pripominjajo popolnoma pravilno, da vse to kaže, da si Madjari namestavajo nekega lepega dne prisvojiti vso Slavonijo. Vsaka nova madjarska šola na slavonjskih tleh je korak dalje k uresničenju teh madjarskih želja. Vzlic temu pa se hrvaška vlada ne zgane, a veliko premalo se brigajo za to tudi Hrvatje sami, ki so ne le preveč popustljivi napram madjarskim namenom in njihovo hipno navdušenje ali ogorčenje je preveč podobno slavnemu ognju, ki zgori z velikim plamenom, a ne pušča za seboj niti pepela.

* **Bosanski deželni zbor** bo najbrž sklican meseca oktobra. Na dnevnem redu bo poleg deželnega proračuna še cela vrsta reformskih predlogov, zadevajočih predvsem šolstvo in justično upravo. Zlasti pa je treba preurediti dohodninski in zemljiščni davek. Proračun izkazuje skoro v vseh postavkah znatna zvišanja izdatkov, a pokrije se je našlo, ne da bi bilo treba nalagati prebivalstvu novih davkov. Ker je v večih predelih dežele jako slaba letina, namerava vlada preskrbeti zaslužka ljudstvu z rečnimi regulacijami in zgradbo cest.

* **Papežovo zdravje** se je po poročilih iz Rima zopet poslabšalo. Prijel se ga je namreč zopet protin v desnem kolenu, da ne more več na izprehod v vatikanske vrtove. Boje se, da bi se mu zdravje ne shujšalo še bolj, dasi trde zdravniki, da je ta protinov napad brez pomena. Papež je baje zaradi ponovitve boleznini jako potr.

* **Socialno-demokratska demonstracija proti vojni.** Berlinski socialni demokrati so priredili v nedeljo opoldne v trepotnem parku javen ljudski shod pod milim nebom, katerega se je udeležilo okrog 100.000 ljudi, med njimi tudi veliko žensk in otrok. Množice so prihajale v skupinah po 200 do 1000 oseb, a vodili so jih v to določeno reditlji. Ob 1. uri popoldne so socialno-demokratski govorniki z desetih odrov govorili proti hujskanju na vojno in za mir med narodi.

Kranjske vesti.

—r— **Za nadzornika nemških šol v Kočevju** je imenovan Matija Primosch, nadučitelj na deklški šoli v Kočevju.